List 38. **NOVICE** Tečaj LV.

gospodarske, obrtniške in národne.

zhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 17. septembra 1897.

Politiški oddelek.

Vseslovenski shod.

Dne 14. t. m. zbralo se je v Ljubljani blizu 1500 zaupnikov slovenskih in istrsko-hrvatskih na shod, čigar sijajni vspeh poveličuje še jedinost, ki je vladala mej zborevalci — zastopniki raznih strank.

Vseslovenskemu in istrsko-hrvatskemu shodu je predsedoval posl. dr. Gregorčič, pozdravili so shod kranjski dež. glavar Detela, ljubljanski župan Hribar, zastopnik maloruskih drž. poslancev prof. Barwinski, odposlanec kluba mladočeških drž. poslancev dr. Stransky, vodja deputacije hrvatskik drž. poslancev baron Rukavina in češki drž. posl. dr. Stojan.

Po daljšem utemeljevanju posamičnih poročevalcev so bile izprejete naslednje resolucije:

I.

Vseslovenski in istersko-hrvatski shod sprejme združenje vseh slovenskih in hrvatskih državnih poslancev z veseljem na znanje in odobrava v vseh točkah program „Slovanske krščansko-narodne zveze“!

Slovenskim in istrsko-hrvatskim državnim poslancem se izreka popolno zaupanje in se isti pozivljajo, da naj v parlamentarni večini vstrajajo, dokler bode, odločno in neodvisno od trenotnih tendenc, dejansko izvrševala svoj program. — Poročevalec dr. Šušteršič.

II.

Vseslovenski in istersko hrvstski shod zahteva, da se v članu 19. temeljnega zakona o splošnih pravicah državljanov z dne 21. decembra 1867., št. 142. drž. zak. zajamčena narod na in jezikovna jednakopravnost v šoli, uradu in javnem življenji izvrši tudi glede slovenskega in oziroma hrvatskega jezika na Kranjskem, Štajerskem, Koroškem in Primorskem.

Toraj se zahteva, da so pri vseh državnih uradih v teh deželah uradniki, ki imajo občevati s slovenskim odnosno hrvatskim narodom, vešči v govoru in pismu slovenskega odnosno hrvatskega jezika, in da se jezika neveščim, že nastavljenim uradnikom določi rok, v katerem se morajo izkazati s tem znanjem. — Poročevalec dr. Ferjančič.

III.

Zbrani na vseslovenskem in istrsko-hrvatskem shodu pozivajo svoje poslance v državnem zboru, da skupaj s svojimi zavezniki, zahtevajo z vso odločnostjo od c. kr. vlade, kot pogoj za podpiranje iste:

a) da se že dolgo trajajoči sistem v pokrajinah Trstu z okolico i Istri. kakor i v celem Primorju, idoči naravnost na zator slovenskega in hrvatskega naroda, korenito spremeni; da se zadovolji v osnovnih državnih zakonih utemeljenim zahtevam Slovencev i Hrvatov v cerkvenih, šolskih, upravnih, sodnih in gospodarskih stvareh; ter v obče da preneha njih neznosno stanje, in da se ž njimi postopa po zakonih, kot ravnopravnimi državljani in ljudmi;

b) posebej glede Trsta z okolico:

1. da so uredé v mestu Trstu in okolici ljudske šole tako, da se slovenski otroci podučujejo v svojem materinem slovenskem jeziku ter da se v srednjih žolah uvede poučevanje v slovenskem jeziku.

2. da se za tržaško okolico — vseh šest okrajev — ustanovi posebno c. kr. okrajno glavarstvo za prenešeni delokrog povsem neodvisno od tržaškega magistrata, a odvisno naravnost od c. kr. namestništva v Trstu;

3, da se z ozirom na volitve v državni zbor, izloči okolica od mesta, ter da okolica sama svojega poslanca voli.

c) Posebej glede na pokrajino Istro:

1. Da se pod uplivom organov c. kr. vlada, in tudi z novci hrvatskih vernikov ne odgajajo duhovniki, skoro izključno sinovi italijanskih roditeljev, v italijanskem jeziku in duhu, ter se nastavljajo mej hrvatske vernike duhovniki italijanske narodnosti in čuvstva, nevešči hrvatskemu jeziku — kakor se to dogaja posebno v jedni diecezi —, ampak da se za hrvatske vernike vzagajo du-

hovniki vešči hrvatskemu jeziku in zavzeti za blaginjo hrvatskega ljudstva;

2. da se za 17.000 hrvatske odnosno slovenske dece, neimajoče šole, ustanové hrvatske odnosno slovenske ljudske šole, in da sa tudi obstoječe ljudske šole prenaredé tako, da bode vsa deca poučevana v svojem materinem jeziku; ter da se zakon o šolskih taksah, kot nasproten razvoju ljudskega šolstva, odpravi;

3. da se za 140.000 Hrvatov, in 44.000 njim povsem sorodnih Slovencev ustanovi v Pazinu gimnazija s hrvatskim učnim jezikom;

4. da upravne oblastnije rabijo s Hrvati in Slovenci hrvatski odnosno slovenski jezik, da ne zavlačijo in z najjednostavnejimi rečmi in ne delajo zaprek, ampak hitro, postavno in nepristransko rešavajo vse zadeve, in podpirajo hrvatsko in slovensko ljudstvo zanemarjeno ne samo v prošlih, nego i v novih, novejših in najnovejših časih;

5. da c. kr. sodnijske oblastnije rabijo s Hrvati in Slovenci hrvatski odnosno slovenski jezik, in sploh po zakonih in predpisih postopajo, ter da se že jedenkrat c. kr. okrožno sodišče, obstoječe za velik del Istre. vmesti v takovo mesto, kjer bodo zamogli človečji govoriti hrvatski tožitelji, obtoženci kakor tudi njih svedoki in branitelji, in kjer bode omogočena hrvatska porota;

6. da se pri volitvah v občinska zastopstva, v deželni in državni zbor, pazi na to, da se vršijo zakoni, da vlada red, in da bode volilcem zajamčena osebna sigurnost, ter da se stanje v isterskem zboru in odboru. vstvarjeno in vzdrževano nezakonitimi in nasilnimi sredstvi, spremeni v zakonito, in da se zbor ne le premesti v drugo, najprimitivnejim zahtevam odgovarjajoče mesto, nego podvzame potrebne mere, da bode vsaj v tem drugem mestu hrvatskim in slovenskim poslancem zajamčena slobodna in osebna sigurnost;

7. da se podvzame vse mogoče mere, s kojimi bi se povzdignilo toli zanemarjeno gospodarsko stanje hrvatskega in ljudstva sploh, in še poseboj, da se mu pomore v bedi, koja ga čaka vsled jako slabe letošnje letine. — Poročevalec Spinčič.

IV.

Vseslovenski in istrsko-hrvatski shod v Ljubljani priznava:

da se Slovencem na Gorškem, osobito v mestu in okraju goriškem, kratijo v državnih temeljnih zakonih zajamčene državljanske pravice; da se v nasprotju z naravnim pravom ter z državnimi in deželnimi zakoni Slovenci na Goriškem siloma ovirajo v svojem kulturnem razvoju; da vlada prezira dosledno in čedalje očitneje slovensko narodnost na Goriškem, ki štejo v mestu nad jedno tretjino, na deželi pa dve tretjini prebivalstva; da je vladino postopanje nasproti goriškim Slovencem rodilo v njih prepričanje, da jih vlada smatra za pleme manjše vrednosti in veljave;

protestuje najodločneje proti tem odnošajem na Goriškem, ki so zakrivili, da je v tamošnjem slovenskem ljudstvu izginila vera v temeljno načelo naše države;

zahteva: naj visoka c. kr. vlada uvede na Goriškem zakonite razmere v vsakem oziru; naj omogoči goriškim Slovencem uživanje državljanskih pravic in tak kulturni razvoj, kakoršni zahteva naravno pravo ter ga jamčijo obstoječi zakoni; naj tirja od sebi podrejenih nradov in uradnih oseb strogo in dosledno, da postopajo popolno nepristransko, uljudno in zakonito tudi nasproti slovenskemu prebivalstvu na Goriškem v smislu svoje uradniške prisege; ter

pričakuje: da bo visoka c. kr. vlada zahtevala jednako postopanje, kakor od svojih uradnikov nasproti slovenskemu prebivalstvu na Goriškem, tudi od mestnega urada v Gorici in njegovih organov ter od kupčijske in obrtnijske zbornice goriške, in to tem bolj, ker gospodujoča, Slovencem sovražna stranka v Gorici in sploh na Goriškem se vzdržuje jedino le z vladino pomočjo. — Poročevalec dr. Franko.

V.

Deželna vlada: Osredna vlada se pozivlje, da premeni upravni sistem pri c. kr. deželni vladi na Koroškem in skrbi za to, da bode deželni predsednik brez ozira na katero politično stranko pravičen obema narodoma, ki prebivata na Koroškem in z jednako ljubeznijo skrbel za duševno in gmotno blagostanje nemškega in slovenskega ljudstva v deželi.

Slovenščina in c. kr. uradi na Koroškem Vlada naj se ozira na dejanske potrebe koroških Slovencev in naj nastavlja pri vseh državnih uradih v slovenskem in mešovitem ozemlju take uradnike. ki so poleg druge službene sposobnosti popolnoma vešči slovenskega jezika; podložnim uradnikom naj pokaže, da je resne volje, jezikovno ravnopravnost strogo izvajati.

Slovenščina pri prometnih uradih na Koroškem. Slovenski jezik ne uživa pri prometnih državnih uradih slovenske koroške pokrajine pravic, katere so mu po ustavi zagotovljene; nujno potrebno je. da pride najvišja prometna uprava tem nedostatkem v okom ter jih kratkomalo odpravi.

Šolske zadeve. Dosedanje jezikovna uredba ljudskih šol po slovenskih pokrajinah koroške dežele je krivična, kvarljiva in nepostavna. Poduk slovenskih otrok na podlagi tujega jezika zavira pravo in dobro vzgojo slovenske mladine, zabranjuje duševno izomiko in gmotni napredek ob jednem narodni obstanek koroških Slovencev.

Vseslovenski in istrsko-hrvatski shod zahteva, da najvišja šolska uprava postavi tudi ljudske šole na slovenskem Koroškem na jedino pravo pedagogično didaktično podlago. maternega jezika, kakor to zahtevajo državnoosnovni in šolski zakoni, na vseh šolah, koroškim Slovencem namenjenih, naj bode učni jezik slovenski. Zato shod tudi zahteva, da se umaknejo temu načelu nasprotni učni načrti za ljudske šole, ki jih je proglasil c. kr. koroški deželni šolski svet z odlokoma od dne 26. septembra 1890. št. 1623, in od dne 9. novembra 1891, št. 3178 —

ter smatra vsako drugačno uredbo malih šol kot nepostavno.

Nadalje zahteva shod, naj visoka deželna šolska oblast iz pedagogično didaktičnih ozirov skrbi tudi za slovenske manjšine na Koroškem tako, da se povsod, kjer se nahaja postavno število slovenskih otrok, osnujejo javne ljudske šole v slovenskim učnim jezikom. Če pa število slovenskih otrok ne dosega postavnega števila za ustanovitev slovenske šole, in jih je najmanj deset, naj se trci v skupni šoli ločijo po materinem jeziku v skupine ali oddelke. Samo ob sebi se razumeva, da ima dotični učitelj vešč biti obeh učnih jezikov.

Po tem načelu in vodilu naj se uredi tudi poduk v tistih nadaljevalnih in strokovnih šolah, katere obiskujejo slovenski mladeniči.

Ob jednem pa zahteva shod, da naj se preosnovi celovsko učiteljiščo tako, da se bodo na tem zavodu vzgojevali učitelji, ki bodo zmožni poučevati slovensko mladino. Učitelj, ki ni dokazal pri maturi in pri izpitu učiteljske zmožnosti, da je vešč slovenskega jezika v govoru in pismu, ne sme se namestiti na šoli, katero obiskujejo slovenski otroci.

Ako bi se na pripravnici v Celovcu ne oglasilo zadostno število slovenskih pripravnikov, naj se razpišejo letne podpore tistim pripravnikom na učiteljiščih v Ljubljani, v Mariboru, v Kopru, ki se zavežejo, da hočejo vsaj 6 let delovati na Koroškem. Tako bi dobili v teku nekaterih let zadostno število takih učiteljev, ki so zmožni slovenščine v govoru in v pismu.

Volilni red za deželni in državni zbor. Volilne razmere na Koroškem za deželni in državni zbor so Slovencem neugodno in krivično. Visoka c. kr. vlada naj skrbi, da se dosedanji volilni red v obeh ozirih prenaredi in sicer na državni zbor po predlogu, ki so ga nasvetovali slovenskl poslanci dne 24. majnika t. l. v 17. sej, v ravno preteklem zasedanju državnega zbora. — Poročevalec Grafenauer.

VI.

Da se ugodi opravičenim težnjam vseh Slovencev na Spodnjem Štajerskem po jednakopravnosti, treba, da se one slovenske župnije, katere spadajo sedaj še pod sekovsko škofijo, združijo z lavantinsko vladikovino v Mariboru, ter da se sodiščni okraji Radgona, Cmorek in Arvež podredijo novemu okrožnemu sodišču v Mariboru.

Brezpogojna potreba je, da se ljudska šola, namenjena za poduk slovenskim otrokom, uredi skozi in skozi na podlagi materinega jezika kot izključivega podučnega jezika, ter da neha biti ista v rokah nemškonacijonalnih in liberalnih šolskih nadzornikov golo sredstvo za ponemčevanje slovenskega naroda.

Treba je, da se deželni šolski svet štajerski razdeli v dva oddelka, nemškega in slovenskega, kateri opravlja vsaki samostojno vse posle, zadevajoče njemu podrejene šole.

Učiteljišče v Mariboru, namenjeno izgoji učiteljev za slovenske spodnještajerske šole, mora se urediti tako, da bode poduk v večini podučnih strog v slovenskem jeziku.

Vprašanje o poduku v slovenskem jeziku na celjski gimnaziji v Celji naj se reši tako, da se na gimnaziji napravijo slovenske paralelke za slovenske dijake ter da se za tako popolnjeno gimnazijo zgradi novo državno, srednje šole dostajno poslopje.

Za štajerske Slovence treba osnovati v Celji državno nižjo kmetijsko šolo za praktičen poduk v umnem kmetijstvu in za vinorejo in sadjerejo, in potem državno podkovsko šolo, obe seveda s slovenskim podučnim jezikom.

Na srednjih šolah naj se nastavljajo slovenskega jezika zmožni in slovenski mladini naklonjeni možje, ne pa odločni nasprotniki nemškonacijonalnega in liberalnega mišljenja, kakor se to godi za Celje.

Nadzorstvo glede vseh spodnještajerskih in srednjih šol more se odvzeti možem, ki so znani protivniki slovenskega naroda, ter izročiti možem, katerih preteklost daje jamstvo da jim bo napredek slovenske šole zares na srci.

Pri imenovanju uradnikov za spodnje Štajersko mora nehati sedanja krivična praksa, po kateri se izključujejo navadno uradniki slovenske narodnosti, in sicer celo domačini od službenih mest na Spodnjem Štajerskem.

Uradniška meste na Spodnjem Štajerskem morajo biti pristopna tudi, in to v prvi vrsti, uradnikom slovenske narodnosti, in ta mesta ravno tako predsednikov okrožnih sodišč, okrajnih glavarjev in drugih predstojnikov uradov, kakor nižjih, tem predrejenih uradnikov, pri sodiščih, pri politični in finanačni upravi, pri šolah, pošti in železnicah.

Pri imenovanju uradnikov za Spodnje Štajersko gledati je strogo na to, da vsak imenovanec ima že pri imenovanju popolno znanje slovenščine ter da je zmožen uradovati v slovenskem jeziku ustno in pismeno.

Krivični volilni red treba spremeniti tako, da bodo Slovenci na Spodnjem Štajerskem dobili svojemu številu primeren broj zastopnikov v državnem zboru, in da se uvrstijo v v mestno skupino vsi sedaj izpuščeni trgi. — Poročevalec dr. Dečko.

VII.

Vseslovenski in isterski hrvtski shod pripoznava za rešitev naše narodnosti kot najsigurnejše sredstvo narodno avtonomijo, zato zahteva, da vlada predloži v državnem zboru zakon, ki podeli vsem narodom narodno avtonomijo in omogoči ustanovitev posebnih narodnih kulturnih zastopov za vsako narodnost, ki imajo v vseh svojih narodnostih in jezikovnih potrebah samostalno razsojevati in sklepati. — Poročevalec Povše.

VIII.

a) Vseslovenski in istersko hrvatski shod priznava kot nujno potrebo, da se delujoči stanovi našega naroda organizujejo v posamezne strokovne zadruge, v katerih bodo sami o svojih podtrebah in namenih odločevali.

*

Zato pozdravlja skod predlog kmetijskega ministerstva, po katerem se imajo osnovati kmetijske zadruge. Priporoča in nalaga svojim poslancem, da skrbe za to, da se v vseh pokrajinah, koder bivajo slovenski in hrvatski kmetovalci, osnujejo za nje, po vzgledu zadrug na Češkem in Tirolskem, posebne, neodvisne in samostalne kmetijske zadruge.

b) Zahteva se, da se po vseh pokrajinah osnujejo kmetijske in obrtne šole s slovenskim, oziroma hrvatskim poučnim jezikom; prav tako naj vlada ustanovi za naš narod trgovinsko učilišče.

c) Vseslovenski in istersko hrvatski shod zahteva od vlade izdatne podpore v svrho pospešitve in izboljšanja poljedelstva, osobito vinogradarstva in živinoreje.

d) Da se delujočim našim stanovom, kmetijskim in obrtnim, pomore, snujejo naj se povsod posojilnice, deželni zastopi pa naj to podpirajo s podporami in posojili; prav tako naj skrbe za konvertovanje visokoobrestnih dolgov v nižjeobrestne.

e) Vlada naj že skoro izroči drž. zboru že obljubljeni zakon o pristojbinah, po katerem se imajo pristojbine urediti, oziroma znižati osobito za manjša posestva pri podedovanji ali prevzetju od starišev.

f) Državno in deželno zakonodajstvo ozira naj se na potrebe delujočih stanov, zlasti kmeta, obrtnika in delavca, naj izdaje zakone, potrebne v obrambo in varstvo poštene produkcije.

Da se izboljša naše socijalno stanje, da se ohrani in osiguri imetje naših stanov, pospešijo naj deželni zastopi raznovrstno zavarovanje in država naj se loti zavarovanja delavcev za čas onemoglosti in starosti.

h) Od vlade zahteva se, da izdatno podpira osobito malo obrt, da ta zmožna postane vstrajati v tekmovanju na domačem in svetovnem trgu.— Poročevalec Povše.

Politični pregled.

Slovenci in večina. — Resolucija vseslovenskega in istersko hrvatskega shoda precizujejo dosti obširno in jasno zahteve slovenskega naroda. Te resolucije so navodilo slovenskim in istersko-hrvatskim državnim poslancem za vse njih nadaluje prstopanje in v zavesti, da je slovenski narod na njihovi strani, imeli bodo svobodne roke in bodo lahko te naše zahteve zastopali z vso enerižjo in na vse strani, tako napram vladi, kakor napram večinj. Na podlagi teh resolucij so slovenski poslanci primorani, nastopati proti vladi, ako vlada ne ugodi njih željam, primorani pa so tudi večino postaviti pred alternativo, da iih podpira ali pa izstopijo iz večine. Slovenski poslanci store to lahko toliko bolj, ker ne zahtevajo ničesar, kar bi ne bilo utemeljeno v državnih zakonih, kar bi ne zahteval adresni načrt in kar bi se ne bilo že neštevilnokrat obljubilo v prestolnih nagovorih. Ako večina neče ugoditi našim zahtevam, potem je dolžnost naših poslancev, da jej takoj pokažejo hrbet.

Državni zbor. — Bliža se trenutek odločitve. Dne 23. t. m. se snide državni zbor in tedaj bo vlada, ako ostane večina trdna in jedina, morala pokazati svoje karte. Minole konference mej vlado in večino niso prinesle zažaljenega pojasnila. Vlada hoče desnico samo izkoristiti, v to pa desnico ne sme privoliti na noben način in vse kaže, da tudi ne privoli. Badeni postopa tako, kakor da v parlamentarni večini združene stranke ne štejejo nič, obstrukcijonisti pa vse. — V sredo so se zopet začeli dogovori mej vlado in še niso končani. Dogovori se ne nanašajo samo na način, kako onemogočiti obstrukcijo, ampak tudi na pogoje, pod katerimi je večina pripravljena podpirati vlado Rešeno še ni niti vprašanje, ali naj se premeni državnozborski opravilnik s pomočjo parlamentarne večine, ali naj to stori vlada na svojo odgovornost; o jedinosti v drugih vprašanjih še govoriti ni,

Naklepi obstrukcijonistov. — Nemški obstrukcijonisti niso bili mej seboj nikdar jedini in tudi sedaj še ne soglašajo glede postopanja v bližnji prihodnjosti. Nemški liberalci iščejo pomoči pri Madjarih in jim za to obetajo, da ne bodo delali ovir pogodbi z Ogersko, zajedno pa mislijo izstopiti iz drž. zbora, ako se posreči, udušiti obstrukcijo. Nemški nacijonalci s temi nameni liberalci niso zadovoljni, nego zahtevajo, naj se Nemci lotijo boja zoper pogodbo z Ogersko, iz drž. zbora pa naj na noben način ne izstopijo, ampak naj se bore z vso silo in z vsemi sredstvi proti vladi in proti večini. Najbrž obvelja slednje, saj je zdaj zapovednik združenih obstrukcijonistov vitez Schönerer.

Nova češka stranka. — Mladočehi so stranka „starih gospodov“. Mladina ni na njih strani in tudi ni zadovoljna z njih politiko. Zlasti sedanje koketiranje mladočeške stranke z vlado in z nemškimi konservativci jej ne ugaja. Doslej so bili ti radikalni element razkropljeni, zdaj pa so se organizovali v posebnem klubu „Neodvisnost“, kateremu so pristopili vsi nekdanji omladinci in kateremu je predsednik posl. dr. Baxa Nova stranka utegne Mladočehom postati še jako nevarna.

— **Predsednik poslanske zbornice.** — Ker je vlada zadnje zasedanje drž. zbora zaključila in se začne dne 23. t. m. povse novo zasedanje, treba bode izvoliti povse novo predsestvo. Predsednikom je namesto dr. Kathreina določen nemški konservativec dr. Ebenhoch, kateri je inteligenten in energičen mož, podpredsednika pa ostaneta Abrahamovicz in dr. Kramar.

Kriza na Nemškem. — Nemški kancelar knez Hohenlohe je star gospod in nikakor ne soglaša s politiko cesarja Viljema. Hotel je že opetovano odstopiti, a cesar ga ni pustil, ker ne more dobiti naslednika. Vsled tega je kancelarska kriza na Nemškem parmanentna. Te dni se je poročalo, da postane drž. kancelar general Bülow in da odstopi Hohenlohe, a cesar se z Bülowom ni mogel zjediniti in vsled tega mora Hohenlohe še nadalje ostati na svojem mestu, kakor se pravi, do oktobra

Ministerska kriza na Bolgarskem. Razni listi javljajo, da so mej bolgarskimi ministri nastala nesporazumjjenja in da nekateri izmej njih odstopijo, v prvi vrsti finančni minister, ministerski predsednik Stojlov pa ostane in ž njim seveda tudi sedanji sistem.

Orijentalno vprašanje se bliža svoji začasni rešitvi, toda le silno počasi. Blokada Krete je razveljavljena in turška vlada se pogaja z velesilami glede avtonomije tega otoka. Poroča se tudi, da se je mej velesilami doseglo porazumljenje glede grško-turškega miru. Angleška je stavila nov predlog, kateri so vsprejeli zastopniki velesil in s katerimi sta zadovoljni tako Turčija kakor Grška.

Ustanek v Indiji. — Angleška ima z Indijo velike skrbi. Število ustašev se množi od dne do dne in glasom najnovejših poročil imajo ustaši v svoji oblasti že jako mnogo trgovinskopolitičnih in strategično velevažnih postojank ter so zasedli vse soteske, po katerih vodi pot na Pamir, v Afganista in Beludžistan. Angleška bode imela silne težave, da uduši to gibanje.

Kmetijstvo.

Nacijonalna ekonomija in kmetijstvo.

(Dalje.)

Kmečki delavci se dele na posle in na dninarje. Prvi zavezali so se za gotova dela in dobe zato, razun zmenjenega plačila za gotove roke (leto, mesec, teden), tudi popolno oskrbovanje (hrano, stanovanje itd.) od svojega gospodarja. Zaveza poslov za delo se ne razteza le na gotove ure, marveč posel mora biti gospodarju vsak čas na razpolaganje, ako prevzeto opravilo to zahteva. Posle se rabi zatoraj posebno za taka dela, ki se ne dado vezati na gotovo ure in pri katerih je ugodno, da jih izvršujejo trajne isti ljudje. Posebno velja to za dela, kakor rejo živine in notranjo gospodarstvo. Za hlapce, pastirje in za oskrbovanje kuhinje rabi se navadno in pravilno posle. Njih dela zahtevajo. da so noč in dan na gospodarstvu ali v obližji ker se njih pomoč vsak trenotek rabi. Iz tega sledi nujnost ali vsaj primernost, da stanujejo posli na kmetiji ali gospodarstvu samem in dobe od gospodarja vse oskrbovanje. To je mogoče, če so posli, kakor je itak navadno, neoženjeni. Oddaja stanovanja in hrane na oženjene osebe je ravno tako težavno, kakor drago; tudi je skoraj nemogoče od oženjenih oseb zahtevati, da bi bili vsak čas na razpolago. Služba poslov je večjidel v rokah mlajših ljudij in je navadno prehodna služba, ker skoraj vsi kmečki delavci so bili pred svojo ženitvijo nekaj časa posli.

Seveda se tudi oženjeni posli, a teh je le manjšina. Oženjeni posli, ki so splošno bolj izkušeni in zanesljivi in ki tudi navadno delj časa v jedni službi ostanejo, kakor neoženjeni, se vzamejo za taka dela, katerih dobra izvršitev posebno skrbnost in zvedenost zahteva ali katerih pomankljivo izdelovanja zamore delodajalcu veliko škodo napraviti. Sem spada posebno reja domačih živali. Pri vsaki večji čredi ovac, govede ali konj vzame se še najmanj enega oženjenega posla, ki prevzame odgovornost za dobro ravnanje z živino. Mnogokrat vzamejo se tudi za konjske hlapce oženjene osebe, da se kapital, ki tiči v vsakem voznem konji, kolikor mogoče dobrim rokam zaupa.

Dninarji se dele na slobodne delavce in po pogodbi vezane. Oboje označi to, da morajo vsak dan ob gotovih urah pri vsakem gospodarskem opravilu delati, za katero delo dobe plačilo, ki obstoji ali v gotovem denarji, ali razun tega še v prirodninah. Plača v denarjih se preračuni vselej za vsak dan posebej, medtem ko se dovoli plačilo s prirodninami večkrat za daljšo dobo ali za delo celega leta.

Slobodni delavci nimajo nobene določene službene pogodbe. Za vsak dan dobe od svojega delodajalca dogovorjeno plačilo in delavec kakor gospodar lahko vsak čas službo odpovesta. Svobodni delavci stanujejo navadno v vaseh, bodi si kot najemniki, ali posestniki lastne hiše ali lastnega zemljišča. Navezani so na zaslužek, kateri jim daje delo njihovih rok in vsled tega, ako nimajo nič svojega, so najčešče izpostavljeni bedi siromaštva, zlasti po zimi. ko njih delavnosti nihče ne potrebuje. Tistim seveda. ki imajo kaj sveta, stalno svoje bivališče, se godi dokaj bolje, ker jim daje posest vsaj toliko, da morejo za silo preživeti sebe in svojce. Navadno je pri teh delavcih-posestnikih domače gospodarstvo tako razdeljeno, da išče mož zunaj doma zaslužka, domače gospodarstvo pa opravlja žena z otroci. Delavec, ki ima nekaj posestva, je najboljši. Navadno je štedljiv, ker ve. da si tudi z malo glavnico dosti opomore, saj lehko kupi kos sveta, ali ga vzame v najem, ali kupi kaj živine itd. Povsod, koder je mnogo delavcev, ki imajo kaj posestva, se je izkazalo, da so ti mej vsemi delavci najboljši, najzanesljivejši, najmarljivejši in najinteligentnejši.

Pogodbeno vezani delavci, kateri se nahajajo samo na večjih posestvih, so razmeroma v slabem položaju. Posesnik jih rabi samo po leti, po zimi pa navadno nimajo nič zaslužka, kakor na dan najeti delavci ne zaslužijo nikdar toliko, da bi mogli s prihranki zboljšati si svoju eksistenco, vsled tega pa se kaj radi selijo v mesta, kjer jim je vsaj tudi po zimi dana prilika, kaj zaslužiti. Zategadelj so veleposetniki ponekod že jeli zboljšati svojim kontraktno vezanim delavcem eksistence, seveda samo tam, kjer je svet največ v rokah posamičkov, ne pri nas v Avstriji.

Delavcev, kateri imajo kaj posestva, po največ tam, kjer ni latifundij in kjer je parceliranje posestev v navadi. Pri nas na Slovenskem na pr., je veliko več tacih delavcev-posestnikov, kakov poslov in kontrakno vezanih ali slobodnih delavcev.

Položaj kmetijskih delavcev se da najbolje presoditi po njih dohodkih. Teh pa ni lahko izračunati. Najlaglje se preračuni pri tistih slobodnih delavcih, kateri nimajo nikacih postranskih zaslužkov, ampak delajo po leti in po zimi samo za dnino; težje pa je, če se jeden del zaslužka plačuje s kmetijskimi pridelki, če delavcu pomagajo žena in otroci, če ima sam kaj sveta in seveda iz njega tudi kaj dogodkov, ali pa če nima celo leto dela, ampak vsako leto samo nekaj časa.

Za Avstrijo še nimamo natančnih podatkov o dohodkih kmetijskih delavcev, zategadelj se bodemo v naslednjem ozirali v prvi vrsti na Nemčijo. Povprek zaslužijo posli na Nemškem: moški posli na večjih posestvih 300 gld. (120 gld. v gotovini in 180 gld. v hrani), na manjših posestvih 270 gld. (90 gld. v gotovini 180 v hrani); ženski posli zaslužijo na večjih posestvih 200 gld. (65 gld. v gotovini in 135 gld. v hrani), na manjših posestvih 180 gld. (60 gld. v gotovini in 120 gld. v hrani). To je seveda povprek. V Šlezviku na pr. zasluži posel v gotovini in v hrani celo 420 gld., kar je jako mnogo ker je na Nemškem vse silno po ceni.

Dninarji, kateri dobivajo plačilo samo v gotovini, ali v gotovini in naturalijah, zaslužijo na Nemškem povprek 90 kr. na dan. To seve ni povsod jednako. Ponekod zaslužijo

taki dninarji tudi to 1 gld. 50 kr., drugod pa komaj po 40 kr., povprek pa pride na vsacega 90 kr. na dan ali na letos računši 300 delavnikov, 270 gld. Premisliti je vedno, da je življenje na Nemškem jako ceno in da izda tam en goldinar toliko, kakor pri nas poldrugi goldinar.

(Dalje sledi.)

Poučni in zabavni del.

Sreča.

(Čarobna pripovedka. Češki spisal Julij Zeyer.)

(Dalje.)

Zravnal sem se in sedel mu nasproti, da bi mu gledal v oči; tako je delalo njegovo pripovedovanje vselej močnejši utis name. Čakal sem težko.

„Še nekoliko besedi, preden začnem“, rekal je Umbrijani. „Slišali ste, da sem bil, ali da sem morebiti še sedaj blazen. Moram vam pojasniti to reč. Bil sem kot dete neizrečeno občutljiv in prezgodaj zrel. Fantazija moja je bila bolna. Žrl sem vsakovrstne knjige, katere sem le na pol razumel, razlagal in pretvarjal po lastnih nazorih. Enkrat prišli so mi po naključji zapiski nekega misijonarja v roke. Bil je to brat mojega deda. Potoval je po Kini in te zapiske pisal na potovanji. Nikdar niso bili natisneni, ne vem po kakem naključji. / teh spominih našel sem suhoparno pripovedovano zgodbo nekega mladeniča, po imenu Hoangti. Na to sem zblaznel — i dentfiikoval sem lastno svojo osobo s tem mladeničem. Trdil sem, da sem sam ta Hoangti, ki je živel znabiti več ko sto let pred mojim dedom . . . No, sedaj govoril sem vam vendar razumno? Razložil sem vam hladno fakta, kakor ko bi govoril o kakej tujej osobi. Sedaj pa poslušajte moj pravi, jedino resnični nazor: Bil sem jaz ta Hoangti v neki pretekli eksistenci. Kakor hitro sem čital samo ime, spomnil sem se vsega, kar sem bil pred sto leti preživel v Kini s krasno Mingeo. Dosti ljudi je, ki verujejo na metempsychozo in ki se imajo le za sanjarje in nikakor za norce. Jaz pa ne verujem le na selitev duše, temveč celó po usodnem, nerazjasnjenem naključji spominam se popolnoma prejšnje svoje eksistence. To je morebiti nečuvena izjema — in radi tega sem v očeh treznih blazen. Pa nečem se prepirati o tem, kaj sem in kaj nisem, niti z vami, niti z drugim, hočem vam samo reči, da ne morem sebe in Hoangti razločiti v dve osebi; pripovedovati moram kakor o sebi, če pripovedujem o Hoangti. Tedaj povejte, ali naj sploh pripovedujem. Potem bode to kakor o lastni osebi. Imejte to, če hočete za puh bolnih možganov.“

V glavi se mi je nekoliko vrtelo po tem predgovoru Pogledal sem ostro na Hoangti — Umbrijanija. Bil je ponosen in miren. Ogledal sem se okrog, če spim, ali bdim. Kiklopska jama bočila se je temno nad menoj, iskre sipale so se iz njene odprtnine ven v od lune se žarečo noč, v katere naročji so dremali lesi in gore in morje „Življenje je sen in sen je življenje“, šepetal sem sam pri sebi. „Kje je meja mej idealom in resnico?“

Potem sem prosil Umbrijanija, da bi pripovedal, Ustregel je mojej želji. Njegov glas prihajal je tiho in sladko k meni, kakor poblažen in očiščen po teh plamenih kateri so v časi visoko zaplapolali med menoj in njim. Oči njegove svetile so se sanjarsko kakor zvezde, in zvezdi gledale so kakor oči v jamo. Nepopisen čar imel me je v oblasti ves čas njegovega pripovedovanja, katero se je blizu tako-le glasilo:

* * *

Porodil sem se v malem mestu v pokrajini kianskej, slavnej zaradi izvrstnega vina. Oče moj bil je sicer ubog, ali užival sem vendar za najine razmere nenavadno vzgojo. Oče prodal je tkanine, katere se izdelujejo v Kalachanu iz dlake belih velblodov. Te tkanine so tako mehke in fine kakor perje, bele kakor sneg. Nosil jih je nek mož iz Kalahana k nam in ta pripovedal mi je mnogo o teh redkih velblodih labudje barve z očmi kakor rubini. Razun te tkanine imel je oče še kupčijo s pahljačami, proprogami in prozornimi zagrinjali, ktere je slikal in vezel sam. Izučil je tudi mene te umetnosti in kmalu vladal sem tako ročno čopič, da so govorili o meni v mestu. mladi Hoangti, kateri umeje pisma kakor učenjak, tudi slika kakor umetnik. Govorili so dalje, da pojem in igram na lavto kakor dama. Lavta moja iz belega agata bila je moja edina dedščina po materi, katera sama se je imenovala Laochyn, kar pomenja revno lavto iz agata. Nikdo v celem mestu ni bil poznal moje matere, jaz sam se je nisem spominal, in oče ni govoril nikdar o njej. Sanjal sem o njej mnogo, domišljal sem si, da tiči neka tajnost v razmerah očetovih do nje. Morda sem bil sin samega cara? Take misli prouzročile so, da se mi je mešalo v glavi. Zdelo se mi je enkrat, da se je pred manoj odpirala perspektiva sreče, bil sem prepričan, da bode usoda moja svitla, nenavadna. To poslednje se mi je izpolnilo. Pa sreča? Kako morem o njej govoriti, nisem je poznal, razun nekoliko trenotkov, seveda neskaljene, popolne sreče! Potem živel sem mirno z očetom. Bila sva revna, ali zadovoljna. Le z navadnim zagrinjalom bila je oddeljena od prodajalnice najina stanica; tam je visela moja mala kletka, v katerej so peli veselo in harmonično cvrčki, tam je bila moja mizica, na katerej sem si urejeval lepo dišeče tuše in barve, na katerej sem slikal in pisal svoje verze.

V beli vazi v kotu cvetel je čajevec, od katerega sem veroval, kakor se pripoveduje, da pomaga dobremu rimovanju, in malo cimetovo drevo, čegar duh bajé prihaja od meseca. Proti večeru posedavala sva na ulici in mejtem, ko so nama pripovedovali sosedje, kaj se je zgodilo novega na svetu, jedla sva svoj skromni obed iz riže in praženih lilijinih korenin. Potem sva legla in z vshodom solnca začela sva zopet delati. Tako je potekalo najino življenje sicer jednolično, ali prijetno, tje do dné, ko mi je bilo sedamnajst let. Pa dogodila se je ve-

lika, nagla sprememba, ki je bila odločilna za celi ostali tek mojega življenja.

Tega dnè jezdil je namreč nek bogat mandarin skoz naše mestece. Žena njegova bila je z njim in veter jej je odnesel pahljačo iz roke. Mandarin je stopil v prodajalnico mojega očeta, da bi jej kupil novo. Slišal sem ga le kakor v polusnu, kako je o tem pripovedoval očetu. Ta dan bil sem namreč zeló truden, ne od studij, ampak od neznanih čutov, kateri so se v meni borili in drvili uže od neke dobe sem. Čutil sem kakor žejo ljubezni v sebi, a vedel nisem niti dobro, kaj je ljubezen. Kakor v meglah videl sem često obraz žene, toda zginil mi je vedno kakor dim. Čutil sem včasi neko mrzlico, a tega dne bil sem od nje bolj kakor kedaj zdelan. Ležal sem za zagrinjalom na preprogi in slišal kakor v snu vse, kar je ptujec, izbiraje pahljačo, govoril z očetom. Tu se je pripetilo, da je veter naenkrat nekako bolj silen postal in zaveso povzdignil. Jaz sem zagledal na ta način pred prodajalnico na ulici nosilnico, v katerej je na pol sedela, na pol ležala žena mandarinova. Zastori nosilnice so se povzdignili tudi od vetra nad njo kakor zlati oblaki in zagledal sem obličje njeno, belo kakor mesec; srebrne igle, zasajene v temnih lasèh, delale so kakor aureolo okrog njene glave. Lepota njena bila je opojna, kakor duh cveta „lan“, tega simbola vsake kreposti v poetskem govoru Li-sava. Imela je zares tudi kitico tega redkega cvetja, rudečega in belega v roki. Gledala je náme kakor večernica, v pogledu tem bilo je vse, kar omami, majestetа, sanjarstvo, tuga, navdušenje! Padel sem kakor uničen na svojo preprogo; obraz idealne žene, kateri se je potapljal negotovo do sedaj v meglah mojih misli, razjasnil se mi je sedaj hitro! Zaprl sem oči. Ko sem jih zopet odprl, pustil je veter zastor, visel je težko med menoj in oblažujočo prikaznijo. Ležal sem tiho in slišal, kako je govoril moj oče: „Če vam, gospod, nobena pahljača ni všeč, najde morda posledna, danes dogotovljena, milost v naših očeh.“ Vedel sem, katera pahljača je to bila. Bil sem jo dogotovil zgodaj zjutraj. Bila je iz bele svile. Naslikal sem nánjo, po bajki, vrt cesarja Vuti, ki se je trudil dobiti pijačo nesmrtnosti. Potreboval je za to rose zarje in sredi posvečenih dreves in čudapolnih cvetic dal je vsled tega postaviti pozlačen steber iz kovine, ki je segal tje do aeba. Zaradi finosti dela in primerne tenkosti imenoval se je ta steber zlato steblo. Zgoraj stala je posoda iz belega nefrita čarobne krasote, pripravljena, da bi padala rosa vánjo. Vse to sem naslikal na belo svilo z zlatimi in purpurnimi barvami, in z drobnimi biseri označil sem roso. Na drugo stran pa sem napisal s srebrom ob vijoličastem robu verze, s katerimi sem dal dušek tesnemu srcu svojemu in kateri so se glasili nekako tako:

„Kakor ona draga posoda, ki raste na steblu pozlačenom do neba, da bi kapala vânjo rosa izpod oblakov, ki prinaša Vutinu nesmrtnost — tako se moje srce posoda iz rubina, k tebi dviga v omotično tvojo višino, kjer se prikazuje iz megel negotovih, sladkih željâ, tvoje cvetu podobno obličje! O padaj luč iz oči moje krasne kraljice v terpetajočo to posodo iz rubina. Napijem se — večno bom živel!“ (Dalje sledi.)

Novice.

— **Osebne vesti.** Mestni zastop črnomaljski izvolil je dež. predsednika barona Heina in dvornega svetnika Šukljeja častnima meščanoma in to v priznanje njiju zaslug za zgradbo črnomaljskega vodovoda.

— **Imenovanja.** Višjesodni svetnik g. Albert Levičnik je imenovan podpredsednikom dež. sodišča ljubljanskega, deželnosodni svetnik g. dr. Karol Pauer je imenovan višjesodnim svetnikom v Gradci, deželnosodnimi svetniki so imenovani: za Ljubljano g. Julij Polec, sodni svetnik in načelnik okr. sodišča v Kamniku; gg. dr. Jakob Kavčič in Karol Ekl, dež. pravdnika namestnika v Ljubljani; gg. Adolf Elsner, svetniški tajnik v Ljubljani, in dr. Viktor Wagner, svetniški tajnik v Celji; za Novo mesto gg. Albin Smola in Tomaž Einspieler, svetniška tajnika v Novem mestu, in Anton Levec, okr. sodnik v Ložu. Deželnosodnimi svetniki in predstojniki okr. sodišč na dosedanjih svojih mestih so imenovani gg. Alojzij Gregorin v Krškem, Pavel Juvančič v Kranju, Ivan Kovač v Ilirski Bistrici, Fran Andolšek v Kranjski gori, dr. Ivan Pekolj na Brdu, Fran Mikuš v Škofjiloki, Matevž Kobal na Vrhniki, Anton Klobučar v Trebnjem in Ivan Nedog v Cerknici. Svetniškimi tajniki so imenovani: za Ljubljano okr. sodnik gosp. Wajkart Gandini v Kostanjevici, sodna pristava gg. dr. Ivan Babnik in Ivan Kavčnik v Ljubljani; za Celje okr. sodniki gg. Makso pl. Langer-Podgoró v Radačah, dr. Herman Schäftlein v Kočevju in Karol Grebenc v Kostanjevici; za Novo mesto sodni prstavi gg. dr. Edvard Volčič v Ložu, Karol Mulley na Vrhniki in Blaž Dolinšek v Ribnici. Premeščen je okr. sodnik g. Ernest vitez Höffern iz Črnomlja v Kočevje. Okrajnimi sodniki so imenovani sodni pristavi gg. Julij Bučar v Črnomlji za Črnomelj; Aleksander Ravnihar v Logatcu za Lož, Fran pl. Garzarolli v Škofjiloki za Kamnik, Rajko Doležalek v Novem mestu za Kostanjevico, dr. Ivan Kladva v Kamniku za Tržič, Makso Vidic v Ribnici za Gornji grad in Anton Rosina v Radečah za Radeče. Drž. pravdnika namestnik v Novem mestu g. dr. Martin Travnar je premeščen v Ljubljano, imenovani pa so za namestnike drž. pravdnika v Ljubljani sodna pristava gg. Viktor Verderber in dr. Gustav Smolej v Ljubljani, za namestnika drž. pravdnika v Novem mestu sodni pristav gosp. Alojzij Kessler v Krškem.

— **Vseslovenski shod.** O sijajni vseslovenski manifestaciji dne 14. t. m. govorimo na prvem mestu. Ljubljana je bila ta dan lepo okrašena, žal, da se ni poskrbelo za primernejši vzprejem zaupnikov na kolodvorih. V ponedeljek popoludne prišli so Korošci, zvečer pa Primorci, Slovenci in Hrvati. V sokolski dvorani je bil ta večer prijateljski sestanek, kateri je bil jako dobro obiskan. Na dan shoda bili so razen banketa v veliki dvorani „Narodnega doma“ še časti večeri v sokolovi telovadnici, pri Frlincu in pri Hafnerju.

— **Slovensko gledališče.** Vodstvo slovenskega gledališča razglasilo je te dni svoj program za prihodnjo gledališko sezono. Gojilo bode zlasti izvirno in pa klasično dramo, v operi pa ostane zvesta laškim skladbam, to pa iz ozirov na angaževano osebje. Želeti bi bilo, da bi slovensko občinstvo podpiralo slovensko gledališče i v prihodnje tako požrtvovalno, kakor doslej.

— **Gimnazijsko poslopje v Kranju.** Novo gimnazijsko poslopje v Kranju, katero je mestna občina z velikimi žrtvami zgradila, se je dne 18. t. m. slovesno storilo.

— **Mestna višja dekliška šola ljubljanska** V tem tako važnem za Slovence zavodu, se vrši ta teden vpisovanje v prvi in drugi letnik. O potrebi te šole, posebno za boljše meščanske in uradniške kroge, je pisal naš list že mnogokrat, danes opozarjamo le še na to, da so se nade, katere smo stavili na njo, že v prvem letu nje obstanka izpolnile. O lepih uspehih tega zavoda smo poročali koncem šolskega leta, o njih so se prepričali tudi vsi roditelji onih gojenk, ki so hodile lani v prvi letnik. Nemoremo si pa kaj, da ne bi danes opomnili izvenljubljanskih, posebno štajerskih svojih rojakov še jedenkrat na ta zavod Opetovano se je pokazalo, da so to vrli, požrtvovalni rodoljubi, da so pa njih rodbine, žalibog — mnogokrat čistro nemške, da njih žene, njih hčere govoré večinoma nemški, da često celo slovenski ne znajo. Bratje, dokler nimate slovenske rodbine, slovenske žene, tako dolgo je ves vaš boj — zaman! A kaj naj porečemo onim ljubljanskim Slovencem, ki si dado za skope novce doma ali na na tujem ponemčevati svojo žensko omladino? Izkaži se torej vsak pravi Slovenec najprvo s pravo slovensko vzgojo svoje dece, ki je prva nada naše boljše bodočnosti! — Da se omogoči izvenljubljanskim rojakom, ki nimajo ženskih osemrazrednic ali meščanskih šol, vzprejem v ta zavod, za to skrbi posebna določba šolskega štatuta, po kateri se smejo take gojenke, ako so le dovolj stare, vzprejeti na podlaga primernega izpita.

— **Nov slovenski list.** V Celji je začel izhajati nov slovenski list „Svobodni glasovi“, poučno-zabaven list za slovensko ljudstvo. List ni niti dober niti pameten. Zastopa socijaldemokratične težnje, a čitatelj spozna kmalu, da jih pisatelji sami dobro ne razumejo, da prodajajo samo neprebavljene reči in še te v slabi slovenščini.

— **Uradna pristranost.** C kr. korespodenčni urad, — čegar načelnik je v Ljubljani dež predsednik baron Hein — poroča navadno v vsaki malenkosti osrednjemu korespodenčnemu uradu, kateri potem dotične vesti časopisom naznani. Obč svet ljubljanski je povodom velikih letošnjih povodnji na Češkem, Moravskem, dolenjem Avstrijskem v Šleziji itd. dovolil 1500 gld, Ljubljana je bila prvo mesto, ki se je spomnilo oškodovancev, a c. kr. korespodenčni urad je to popolnoma zamolčal.

— **Dvestoletnica vojne pri Zenti.** V soboto je bilo 200 let, ko je dne 11. sept. 1897, premagal Turke pri Zenti princ Evgen Savojski. (Zenta je mesto ob Tisi na Ogrskem in je bilo jako dobro zavarovano s krepkim ozidjem). Princ Savojski je po tej zmagi podil Turke notri v Bosno do Sarajeva. O bivanju Evgenove vojske v Sarajevu je malo znano. le to se ve, da se mu je Serajevo postavilo krepko v bran in da je bilo potem, ko se je moralo udati, pokončano z ognjem. Pri Zenti so bili Turki od Evgenove vojske hudo tepeni in pognani v valove reke Tise, kjer so potonili; bila je najlepša zmaga nad Turki v vsem 17najstem stoletju: 20 000 Turkov je padlo, 10 000 pa jih je utonilo v Tisi. Paše anetolski in bosenski in Aga Janičarjev bili so med mrtvimi Plen je bil jako bogat. Cesarski pa so imeli samo 400 mož mrtvih in okolo 1600 ranjenih. — V spomin no to zmago se je krstila tudi največja torpedovka, katora se ja nedavno temu v Pulju spustila v morje, na ime „Zenta“. To se je zgodilo na posebno željo cesarja samega, ki je želel na ta način proslaviti spomin velikega avstrijskega vojskovodje. V kratkem se postavi princu tudi velik spominek. Model iz gipsa je krasno izdelal kipar Josip Rona in je našel najboljše priznanje od dunajskega umetnika Zumbucsha. Spomenik bode 12 metrov visok in bode stal 138 000 gld. Dasi pa spomenik še ni gotov, vendar slavi mesto Zenta že zdaj na sijajen način dvestoletnico te velikanske zmage nad Turki.

— **Velika tatvina v Karlovih varih.** Minolo nedeljo je v Karlovih varih najel neki tujec jedno sobo v prvem nadstropju hiše, v kateri ima svojo prodajalnico prodajalec biserov, Josip Borski. Soba se nahaja baš nad prodajalnico, in to ugodnost je izkoristil tujec v svoje zločinske namene. Po noči, ko je vse spalo, napravil je v tla sobe tako veliko luknjo skozi strop prodajalnice, da se je mogel po motvozu spustiti doli. V prodajalnici je pobral vse bisere v vrednosti kacih 50 000 gl. in zginil. Do sedaj še niso mogli zaslediti tatu.

— **Krokodil v Galiciji.** V vasi Mogila poleg Krakovega v Galiciji je zavladal minule dni velik strah. Otroci in kmetje so videli več dni zaporedoma grozno pošast, ki je prihajala iz reke Visle na breg in zopet izginjala v vodi. Kmetje so leteli v mesto stvar naznanit in prišlo je več gospodov k vodi, da vidijo, kaj je. V nemalo začudenje so videli, da je pošast — krokodil. Neki tiskar Ančič je ustrelil trikrat na zver, ki se je zvalila v vodo. Potem so jo še pobijali s koli in jo konečno mrtvo potegnili iz vode. Nikomur ni znano, kako bi bil prišel krokodil v Vislo. Isti je bil dolg dva metra in je tehtal 30 klgr.

— **Zopet umor v Bolgariji?** Po „Obzoru“ posnemamo, da so madjarski listi poročali o novem umoru neke pevke v Sredcu. Neka pevka, ki je nedavno prišla iz Bolgarske v Budimpešto, je baje pripovedovala o neki „Olgi“ iz Rumunije, ki je imela ljubavne razmere z nekim bolgarskim častnikom Ko se je je ta naveličal, vstrelil jo je v nekem gozdu. Rumunski poslanik da sedaj energično zahteva od bolgarske vlade razjašnjenja v tej zadevi.

— **Kolera.** V Bombaju se je baje zopet pojavila kolera. Od 28. junija do 3. avgusta da je umrlo v Bombaju 420 oseb na tej grozni bolezni. Dne 16. avgusta je došel iz Bombaja parnik Suez, ki je imel na krovu tri osebe, bolne na koleri. Jedna je umrla v štirih urah po prvih pojavih bolezni.

— **Koza, ki jé bankovce.** Nekemu mesarju v Plznu je koza požrla že več papirnatega denarja, tako da konečno ni vedel. kam izginja denar, Nedavno temu pa je zapazil, da njegova koza žre bankovce, katere je puščal brez skrbi po mizah okrog. Ko je nekega dne pustil na mizi nekaj desetakov, stegnila se je koza po listih in jih jela zvečiti. Dva desetaka je še srečno iztrgal iz njenega žrela, a tri je pojedla Mož je takoj zaklal kozo, a bankovci, ki jih je našel v njenem želodcu, niso bili več za rabo. Živali je najbrže dišal papir, ki se je valjsl dolgo po človeških rokah in je menila, da je kake posebne vrste želišče.

— **Pravilo zadovoljnosti.** Iz recepta nekega starega modrijana od leta 1644. posnemamo naslednjo pravilo, po katerem se ravnaj človek, ako hočeč biti zadovoljen. Glasi se: „Ako hočeš biti zadovoljen jeden dan, daj se frizirati; ako hočeš biti zadovoljen jeden teden, pojdi v svate; za jeden mesec; kupi si konja in jaši; za pol leta: zidaj si lepo hišico, ako hočeš biti zadovoljen vse leto: vzemi mlado, lepo ženo; ako hočeš zadovoljnosti za dve leti, nastopi dedščino bogatega strijca; ako hočeš biti zadovoljen vse življenje, tedaj pa koj — umri!

— **Kako Indijanci snubijo?** V Indijanih je ljubezen slabost, katere se sramuje pravi indijanski junak, radi tega skriva ta čut in ga javi k večjemu luni ali veliki samoti puščave. Tudi deklici jo pove, to se pravi oni deklici, o katerej že ve, da čuti enako tudi ona zanj. Toda tedaj gresta oba v luni ven v puščavo Prerije in se zmenita v besedah katere narekava indijanski bog ljubezni. Ako pa se pripeti, da se uname več mladeničev za jedno in isto lepotico, gre pa stvar drugače. Indijanski fantje — in radi tega jim vsa čast pred našimi fanti — se kar nič ne tepo in ne pobijajo radi ene dekline, marveč oni ukrenejo tako: vsi oni, ki ljubijo jednega in istega dekleta, ležejo zvečer na trebuh okoli koče, v kateri biva izvoljenka, seveda v toliki daljavi, da

te ne vidijo drug druzega. Potem stopi dekle pred kočo in v tem hipu planejo vsi h krati k njej in jo hočejo ugrabiti Kdor jo ugrabi prvi, njegova je, ako je namreč oni, katerega i ona mara. Ako pa ni pravi, tedaj mu priloži lahko zaušnico in fant odstopi. Potem se ceremonija ponavlja tako dolgo. da pride na vrsto pravi, in drugi odlazijo. Ta način snubitve, bi ne bil napačen tudi pri nas in veliko lepše bi še vedno bilo, da fantje ležejo na trebuh pred kočo svoje izvoljenke, nego da bi se klali med saboj radi nje. Seveda pri nas bi v največ slučajih hotel stopiti pred kočo mesto dekleta — njen oče in bi si izbiral „pravega“ ; v toliko smo mi bolj „civilizovani“ od Indijanov. — Pa še nekaj o indijanskih zakonskih zadevah. V Indiji se nezvestoba zakonske žene kaznuje na čuden način. Siux-Indijanci prekoljejo nezvesti nos in nahaja se ondi žen, ki imajo po petkrat in šestkrat preklane nosove.

— **Kaj hočeš postati?** Sloveči pesnik Ehegaray v Madridu je ravnokar objavil v nekem listu satirično črtico, ki se glasi : Oče gre s svojim sinčkom na sprehod. „Dragi sinko“, nagovarja oče svojega otroka, ki modro stopa poleg njega in še modreje gleda v svet, „dragi sinko, čas je, da se odločiš za kak poklic, star si dovolj, torej voli, kaj hočeš postati? Hočeš biti učenjak? Potem zamoreš doseči slavo, postaneš luč sveta in bodeš od vseh spoštovan in čislan. . .“ „Pa umrjem od glada! Ne, oče. In potem, da postanem učenjak, moral bi se vse preveč učiti“. „Pa postani državnik Lahko jo pribašeš do tajnega svetnika, da celó do ministra“. „Da bi me potem umorili. Ne, očka, tega nočem. Tudi bi se moral preveč uklanjati in klečeplaziti“. „Pa se poprimi politike. Kakor poslancu se ti bode klanjalo vse in te častilo, pri tem pa ti ni treba ničesar vedeti in ničesar znati. „Da, da,“ in „ne, ne“ zna rekati vsakdo in obljubiti pa ne držati tudi ni težko — torej ostane pri poslancu?“ — „Hm, to bi bilo že nekaj ; a ne, moj očka, od volje in nevolje naroda biti odvisen? Brrr! Tega že ne! Volja naroda se spreminja vsaki hipec, kakor bi mignil in s tem ni nič“. „Kaj pa hočeš postati? Vojak? General? No, bodi general!“ — „Kaj pak! Da me porazi prvi ustanek na Kubi ali pri Filipih? Ne, hvala, oče!“ „Nu, kralj, kralj pač ne moreš biti“. Bi tudi ne hotel, najmanje! Takle ubogi kralj, o ne! toda glej, to-le bi rad bil!„ in pritem je pokazal sinko na zlat voz, na katerem je sedel krasno opravljen človek, kateremu je vriskalo ljudstvo. „Da, oče, to hočem biti! Junak, katerega narod ljubi in slavi, za katerega plamtijo vsa srca, moška in ženska Kateremu letijo zlati kakor muhe skupaj in katerega časti vse v življenju in po smrti, tak mož hočem biti, o katerega slavi si še pozni rodovi pripovedujejo kakor o kakem bogu. Da, moj očka : borilec z bikom hočem biti!“ — Tako sodijo na Španjskem.

Književnost.

Zbirka domačih zdravil se imenuje knjiga, katera je že. v tretjič na svitlo prišla. Izdaja jo Dragotin Hribar v Celji Cena knjigi je 5o kr., s poštnino 55 kr. — Tretja izdaja že kaže, kako se je ta knjiga priljubila. Tudi „Novice“ jo prav toplo priporočajo svojim bralcem.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 28. avgusta 1897. Pšenica gld. 12.—kr rž gld. 7·50 kr., ječmen gld. 6.— kr., oves gld. 6·30 kr., ajda gld. 8·— kr., proso gld. 8·— kr., turšica gld. 6·50 kr., leča gld. 12·— kr., grah gld. 10·— kr., fižol gld. 8·— kr (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

Loterijske srečke.

V Lincu dne 11. sept. t. l.: 18, 61, 42, 7, 19.

V Trstu dne 11. sept. t. l.: 44, 10, 71, 88, 85.

V Pragi dne 15. sept. t. l.: 1, 43, 28, 66, 61.

Koristna v vsakem gospodinjstvu je raba prave sladne kave, bodi-si v zdravstvenem, kakor v denarstvenem oziru. Tvrdki Kathreiner gré zasluga, da je med svet spravila povsod pod imenom »Kneippova kava« dobro znano pristno sladno kavo, katera ima okus prave kave in se je prav za to zeló vdomačila. Marsikdo jo pije kar čisto, navadno pa kot dodatek k pravi kavi. Naj se ne pomišlja nobena gospodinja, katera še ne rabi te kave, ter naj začne rabiti toliko zdravo in okusno pristno Kneippovo kavo. Svarimo pa tudi pred ponarejeno in slabejšo kavo tega imena, ki jo nekateri ponujajo. Ta seveda ne podá onega, kar se pričakuje od prave Kneipove sladne kave. Treba torej paziti pri nakupovanji ter tirjati pristno Kathreinerjevo Kneipovo sladno kavo v zavitkih s podobo župnika Kneippa in z imenom Kathreiner. Drugače zavito ali celó nezavito blago naj se ne sprejme. Hudovoljno nekateri razširjajo vest, da se po smrti Kneippovi sladna kava ne izdeluje več, ampak mesto nje nek drug fabrikat. To je popolnoma neresnično, kajti tvrdka Kathreiner je od rajnega g. prelata Kneippa dobila za vse čase pravico, njegovo ime in njegovo podobo rabiti kot varstveno znamko, in izdeluje pa prodaja kakor dosedaj edino pristno Kneippovo kavo.

V svrho varnosti občinstva pred ničvrednimi ponarejanji nosim od sedaj nadalje to-le oblastveno registrovano varstveno znamko.

Jedino pravi

Balsam

(Tinctura balsamica)

iz lekarne pri „angelju varhu“ in tovarne farmacevtičnih preparatov

A. Thierry-ja v Pregradi

pri Rogatec-Slatini.

Preskušen in potrjen od zdravstvenih (60—4) **oblastev.** (11)

Najstareje, najpristneje, najceneje ljudsko domače zdravilo, ki uteši prsne in plučne bolesti in želodečni krč itd. ter je uporabno notranje in zunanje. V znak pristnosti je zaprta vsaka steklenica s srebrno kapico, v katero je vtisnjena moja tvrdka **Adolf Thierry, lekarna „pri angelju varhu“.** Vsak balzam, ki ne nosi zgoraj stoječe **zeleno tiskane** varstvene znamke, naj se odkloni kot čim cenejo tem nič vrednejo ponaredbo. **Pazi naj se torej vedno natančno na zeleno varstveno znamko, kakor zgoraj! Ponarejalce in posnemovalce svojega jedino pravega balzama, kakor tudi prekupce nič vrednih ponarejenih, občinstvo varajočih drugih balzamov, zasledujem najstrožje sodnijskim potom na podlagi zakona o varstvenih znamkah. Kjer se ne nahaja zaloga mojega balzama, naj se naroči direktno in naslovi: Na angelja varha lekarno A. Thierry-ja v Pregradi pri Rogatec-Slatini.** 12 malih ali 6 dvojnih steklenic stane franko vsake avstro-ogerske poštne postaje 4 krone, v Bosno in Hercegovino 12 malih ali 6 dvojnih steklenic 4 krone 60 vinarjev. Manj kot 12 majhnih ali 6 dvojnih steklenic se ne razpošilja. Razpošilja se samo proti predplačilu ali poštnem povzetju.

☞ **Pazi naj se vedno natančno na zgorajšno zeleno varstveno znamko, katera mora nositi v znak pristnosti vsaka steklenica.**

ADOLF THIERRY, lekarnar

v Pregradi pri Rogatec-Slatini.

C. in kr. priv. in odlikovana tovarna raznih likerov in maraskina

(Maraschino di Zara)

R. VLAHOV v Zadru.

1861.

Najbolji, najzdraveji in najglasoviteji liker na svetu proti slabemu želodc u itd. je

VLAHOV

Kdor si hoče ohraniti **zdrav želodec**, kdor se želi **dobro** počutiti, biti vesel, obvarovati si **zdravje**, pije naj po celem svetu razširjeni od vseh hvaljeni liker Vlahov, katerega iz zelišč kršne Dalmacije **edini na svetu napravlja R. Vlahov v Zadru.**

Varujte se ponarejanj in zahtevajte vedno pravi Vlahov iz Zadra, katerega je dobiti v vsaki trgovini in kavarni.

(9)

Odlikovanja:

Založnik Nj. c. in kr. Visokosti presvitlega gosp. nadvojvoda Leopolda Salvatorja.
Založnik kraljevske hiše Lussignan, Pariz.
Častni član italijanskega zavoda „Pogresso“ z odlikovalno svetinjo.
Privilegiran od vlade Zveznih držav severne Amerike.
Odlikovanje s poprsjem Libertadora, republike Venezuela.

Odlikovan na sledečih razstavah:

Dunaj 1873.
Svitinja za zasluge.
Neapel 1880.
Svetinja I. razreda.
Kalkuta 1883—84.
Velika svetinja.
Neapel 1885.
Zlata svetinja.
Spa (Belgija) **1891**
Zlata svetinja.
Skradin 1875.
Zlata svetinja.
Trst 1882.
Zlata svetinja.
Cork (Irska) **1884.**
Častna diploma.
Zagreb 1891.
Zlata svetinja.
Bordeaux 1892.
Zlata svetinja.
Berlin 1892.
Zlata svetinja.

Moji izdelki se razpošiljajo in prodajajo v:

Avstro-Ogerski,
Italiji,
Nemčiji,
Angliji,
Rusiji,
Švediji in Norvegiji,
Švici,
Danski,
Turčiji,
Grški,
Španiji,
Portugaliji,
Rumuniji,
Srbiji,
Bolgariji,
Črnigori,
Otoku Malta,
Belgiji,
Zjedinjenih državah amerikanskih,
Braziliji,
Meksiki,
Argentinji,
Indiji,
Kitajski,
Japonski,
Egiptu,
Perziji,
Arabiji,
Alžeriji,
Tunisu,
Maroku,
Otoku Kipru.

Odgovorni urednik: **Avgust Pucihar.** — Tisk in založba: **J. Blasnikovi nasledniki.**